

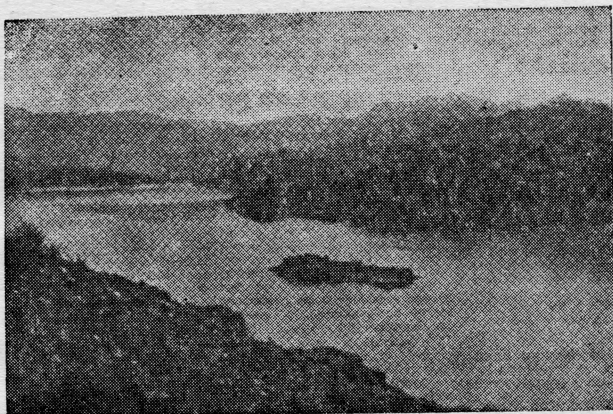
Junački megdan na Skadarskom jezeru

Janko Lopičić, Cetinje

Iako februarskog, ali skoro proljetnog subotnjeg dana u kafani Joka Pejovića na Rijeci, sjede, piju i o junaštvu pričaju više ceklinskih prvaka i ratnika. Među njima je i plemenski poglavica pop Đoko Pejović, koji je prije neki dan bio na Cetinju kod knjaza (Danila), i pored ostalog priča kako je skoro na vjeru od strane spuških Turaka u Bjelopavličima poginuo junak Radosav Radović. Ovu priču završava riječima: »dobro bi bilo kada bi ga mi prvi osvetili, i skoro što gospodaru ne obećah da ću to i učiniti. Svi se slažu da je to obećanje mogao dati i nastade rasprava o organizovanju jedne veće čete koja će uspjeti da pored utvrđenog Lesendra prođe u dubinu Blata (Jezeru) i ubrati što veće pobjede. Na kraju se dogovaraju da odaberu do 40 ratnika - lađara, vještih i istaknutih vukobaša, koji, pa iako ne bi uspjeti proći pored Lesendra da tu sa turskim pandurima podijele junački megdan. Još isti dan, kako je na Rijeci pazarni dan, pozovu više biranih i poznatih ratnika, i dogovore se o pohodu na Blato, da, kao što su se vjekovima naučili, »glave sijeku i plijen dogone«.

I 22-og februara 1858. g. lijepog i skoro vedrog proljetnog dana uvezu se u dvije lađe oko 40 ratnika-lađara, nastojeći da u prvom sumraku neopaženi prođu Lesendro i Tanki Tr, pošto znaju da noću, tu vratnicu Blata, straže i čuvaju preko 100 biranih pandura sa dva topa, koji im stoje spremni u lađama i sa kojima stalno krstare i vrebaju na ceklinske ratnike. U toku dana su stigli ispod šume i već ispred prvog sumraka su u blizinu, hitajući da krišom prođu, ne čekajući pun mjesec, koji će skoro da se na skro čistom nebu, pojavi. Veslaju vješti lađari tako tiho i bez šuma po mirnoj vodi »kao ulje«, idući naporedo kao volovi u jarmu. Primjetili su dvije turske lađe na pučini Blata koje obično krstare i patroliraju, i sve manje se ima nade da će se uspjeti neopaženo proći. Odjedanput Turci opale, valjda kao obično, dva topovska hica u nepoznatom pravcu, što još više Crnogorce upozori na opreznost. Već je prvi sumrak a stigli su na otstojanje od neprijatelja do 100 metara kada konstatuju da nijesu primijećeni, kao i to da je nemoguće proći bez sukoba. Pola ratnika vesla a pola drži puške na ruke i kako su usporili nastupanje mjesec se na horizontu pojavio, obasjavajući mirno Blato. Ali kako će odmah da zađe u veći pramen oblaka to pop Đoko zapovijeda tiho ratnicima: »Na njih, da sutra ako ko preteče, ima što pričati«. Najvećom brzinom naprežući zadnje snage lađe polećeše pravac na Turke, da bi dok je mjesec za oblakom što uspješnije megdan podijelili. Turci su se iznenadili i prepali, tako da je jedna njihova lađa pobjegla na Lesendro dok druga znajući da ne može izbjeći sukob nije ni pokušala već opali top na ceklinske lađe, kao i plotun iz pušaka. Srećom top nije pogodio dok od pušaka poginu veslari braća Pero i Niko Jovičevići, koji ne puštajući vesla, uzviknu: »držte vesla«. U najvećem naletu dvije crnogorske lađe rebrima se sastaju sa turskom, hitajući da onemoguće topovsku vatru koja bi ih potopila. I srećno, u posljednjem trenutku turski tobdžija je spriječen

udarom vesla po glavi od strane Peške Mašanovića, i istovremeno se u veliku tursku lađu našao podjednak broj starih krvnika, koji jedne druge ima da istrijebi. Mjesec je još za oblak a u lađi se kolje, rva, siječe i klikuje, rvajući se na život i smrt vječiti dušmani. S pojavom mjeseca nastavlja se krvavi megdan, samo jatagani rade, glave se kidaju, uskaću u vodu jedan za drugim i sijeku se, a što omogućava i međusobno raspoznavanje. Tu se rvalo, krvavilo i klalo dok je i posljednjeg Turčina trajalo, tako da poslije pola sata ljute borbe Ceklinjani posjekoše 21 tursku glavu, dok ih se udavilo više od petnaest. Turci iz pobjegle lađe kao i sa Lesendra samo su zastrašujući pucali topovima i iz pušaka, ali nijesu hitali svojim da pomognu, na što su

Otok Lesendro na Skadarskom jezeru

Crnogorci računali, i hitali da se sukob što prije svrši. Tako se bez smetnje, poslije herojske pobjede, ratnici ubrzano povlače, vozeći tursku lađu i u njoj ispravan top, kao i lješve svojih petorice poginulih boraca (pored dva Jovičića poginuše: Savo i Manojlo Pejović i Jokaš Mašanović). Još u toku noći stignu na Rijeku, odakle Gospodar daru jave veseli glas o pobjedi, a posječene glave odnesu u Bjelopavloviće i popeše na grob Radosava Radovića, kao osvetu za tursku nevjeru. Zaplijenjeni top odnesu na Gornji Ceklin, koji ostade pred crkvom, kao simbol i svjedok rijetkog herojskog pregnuća u ovoj slavnoj pobjedi. Na topu se ispiše tekst:

S Lesendra me kobna sreća
i Đokova hrabra mišca
i njegovog vrlog jata
na valove Blata hvata. . .

Ovaj top su austrougarske vlasti 1916. g. prilikom okupacije Crne Gore odnijele, i od tada se nikad ništa o njemu nije moglo saznati. U ovoj brilijantnoj borbi se, kao i uvijek, istakao poznati harambaša Mališa Cijanović, koji je krmio na lađi u kojoj je bio četovođa ove akcije pop Đoko. Prilikom uskakanja u tursku lađu Mališa kao krmnoš zadnji je iz nje izašao i kako se ista bila ispraznila, on se okliznuo i pao u vodu. On je zaplivaio i pružajući

mu ruku pop Đoko izade u neprijateljsku lađu, i uspije da posječe tursku glavu. Njega su i Njegoš, knjaz Danilo i knjaz Nikola smatrali i zvali »najbolji lađar na Blatu« zbog čega su ga i odlikovali sa dvije zlatne Obilića medalje i ruskim krstom. Za brojna druga junačka djela odlikovan je sa još pet odličja, koja su mu sva u kući njegova unuka Dušana 1941. g. opljačkana od strane italijanskih okupatora.

Poslije ove herojske crnogorske pobjede na Blatu, Turci još jače utvrde Lesendro i pojačaju posadu i sred-

stva sa malim ratnim parobrodom »Bojana«, naoružanim sa dva topa, za što uspješnije progonjenje ceklinskih ratnika. Kada im ni to nije bilo dovoljno oni uskoro i posadu i patroliranje po Jezeru pojačaju sa još dva mala ratna brodića »Podgorica« i »Skadar«. I knjaz Nikola sa svoje strane izgradi Ceklinjanima veću borbenu lađu zv. »Lađa od garde«, sa kojom Ceklinjani nastave uspješno da se bore na Blatu, sa Turcima vjekovnim krvnicima. Lesendro kao i Vranjina tek su 1878. g. konačno oslobođeni od Turaka, poslije četiristogodišnjeg robovanja pod njima.